FOTOGRAFIA AKO MEDIÁLNY PRODUKT

Slavomír Hutník

Abstrakt

Každé médium má špecifickú povahu, ktoré určité druhy komunikácie vyvoláva, zatiaľ čo iné znemožňuje. Fotografia sa stala komunikačným a interpretačným vizuálnym prostriedkom dostupným pre celú spoločnosť. Ako masovokomunikačný prostriedok tvorí paralelu s dejinami umenia v mnohých aspektoch. Umeleckofotografické hnutie, Nová vecnosť, módna fotografia, surrealizmus, ale aj moderná fotožurnalistika, neskôr vplyv abstrakcie, pop-artu a digitálnej fotografie, to všetko boli obdobia v histórii, ktoré zasahovali do umeleckej tvorby fotografie ako svojbytného média s vlastnou estetikou. Štúdia analyzuje fotografiu z jej umeleckého hľadiska v kontexte masového média. Fotografia má schopnosť verne reprodukovať skutočnosť a jej vyjadrenie je objavom nových interpretačných možností, ktoré obohatili výrazový systém všetkých disciplín vizuálnej tvorby.

Kľúčové slová

dejiny fotografie – digitalizácia – fotografia – masové médiá – umenie

Fenomén fotografie, porovnateľný s používaním ohňa, vynálezom kníhtlače a v súčasnej dobe využívanie digitálnych technológií, vo svojom dejinnom vývoji zasiahol do všetkých oblastí života. Fotografovanie je v súčasnej dobe činnosť veľmi obľúbená a rozšírená. Ťažko by sme asi hľadali človeka, ktorý nedržal nikdy fotoaparát v ruke a nestlačil spúšť.

Fotografický obraz má množstvo významov či už v rovine komunikácie, rovnako aj v oblasti kultúry, ekonomiky či politiky. Kontakt s ním je pre nás každodenný, často až nadbytočný. Hlavným významom fotografie ale neustále zostáva jej schopnosť zachytiť skutočnosť. Práve to, čo je na fotografii od jej začiatku významné a výnimočné, je jej schopnosť zachytiť realitu takú, aká v skutočnosti je. Vďaka optike a mechanike fotoaparátu sa dlhú dobu verilo, že fotografické zobrazenie je verné realite, že realitu zastupuje.

> „... dôvera v pravdivosť a autentickosť takého druhu zobrazenia, ktorá je daná najmä faktom, že fotografický obraz vznikal pomocou technického aparátu, prvýkrát v dejinách ľudstva bez tvorivej účasti ľudskej ruky. Nie náhodu sa optická sústava fotoaparátu dodnes nazýva objektívom, odkazujúc tak v rámci možností na čo najobjektívnejšie zobrazenie." (Lábová – Láb, 2009, s. 9)

Práve jej technický pôvod zároveň bránil zaradiť sa medzi ostatné druhy umenia ako rovnocenný partner. Zrodenie fotografie patrilo predovšetkým

k experimentom maliara dekorácií L. J. M. Daguerra či vedeckým pokusom H. F. Talbota. Následne však už spĺňala najrôznejšie technické, sociálne a kultúrne funkcie, ale dávať ju do súvislosti s umením bolo v 19. storočí len ťažko mysliteľné. Fotografi naďalej neúnavne pracovali na uznaní fotografie ako umeleckého prostriedku. To sa do dôsledkov podarilo až o niekoľko desaťročí neskôr, keď sa začali zakladať fotografické zbierky pri umeleckých múzeách a galériách, rozvinula sa odborná literatúra venujúca sa fotografickej tvorbe a neskôr aj vznikli fotografické odbory na vysokých školách.

FOTOGRAFIA AKO MASOVÉ MÉDIUM

Zmeny fotografickej estetiky vyplývajúcej z technického vývoja sú len jedným aspektom jej premeny. Vlastniť fotografiu a pozerať sa na ňu bolo doposiaľ privilégiom. Aj keď Daguerre a Talbot svoje vynálezy ponúkali hlavne elite, fotografia sa rýchlo stala médiom obyčajných ľudí. Práve anglický matematik a bádateľ Fox Talbot svojím vynálezom fotografické obrazy vytváral spôsobom, ktorý ich umožňoval rozmnožovať v ľubovoľnom množstve a dal tak fotografii status masového média. Neskôr túto metódu negatív-pozitív zdokonalil Frederick Scott Archer, ktorý po jej zavedení (kolódiový proces)[1] potlačil všetky dovtedajšie fotografické metódy a začal vývin vedúci priamo k súčasnej podobe fotografie. Negatívy kolódiového procesu sa kopírovali na albumínové papiere, ktoré v roku 1850 zaviedol Louis Blanquart-Evrard a zároveň zriadil dielňu na ich rozmnožovanie, fotografickú tlačiareň, kde vo veľkých množstvách kopíroval fotografie a vydával aj nimi ilustrované knihy. V priebehu industrializácie sa fotografia etablovala ako umelecké médium a lacný tovar. Obe sa prejavili najzreteľnejšie vo fotografických portrétoch avyvrcholili v dvoch menách: Nadar a Disdéri.

Asi najvýznamnejší medzi rannými fotografmi, ktorí dokázali využiť umeleckú samostatnosť fotografie, bol Nadar. V roku 1853 si v Paríži otvoril fotoštúdio, ktoré sa veľmi skoro stalo stredom umeleckého života tohto mesta. Stalo sa miestom stretnutí umeleckej elity a bohémy a v neposlednom rade bolo dôležité pre vzostup impresionistov, pretože práve tu sa konala v roku 1874 prvá spoločná výstava týchto avantgardných umelcov potom, čo ich zakázali na oficiálnych výstavách. Nadar bol pravdepodobne prvým fotografom, ktorý rozpoznal skutočný význam tohto média a využil ho pre svoju kariéru

[1] Kolódiový proces (mokrý) – roztok kolódia sa nalieval na sklenenú dosku bezprostredne pred expozíciou a exponovalo sa, kým bola doska scitlivená dusičnanom strieborným ešte mokrá. Tento proces podstatne znížil dobu expozície.

a komerčný úspech. Jedným z jeho priekopníckych činov bolo otvorenie nových obrazových tém pre fotografiu (fotografie katakomb a kanalizácie v Paríži); v roku 1858 prvý fotografoval zo vzduchu, z uviazaného balóna, a v roku 1886 zhotovil prvé fotointerview.

Ak bol Nadar tým, ktorý objavil a spracovával fotografiu ako masový produkt, potom bol Disdéri ten, kto ako prvý skutočne rozoznal prudko sa zvyšujúci záujem a potenciál zákazníkov a založil fotografický priemysel.

Na myšlienku umiestňovať na navštívenkách okrem mena aj malý fotografický portrét prišiel v roku 1851 fotograf Louis Dedero. Ale geniálny nápad zmenšiť fotografické portréty na vtedy obvyklý formát vizitiek 6 x 9 cm prišiel francúzsky fotograf André Adolphe Eugène Disdéri, ktorý si v roku 1854 dal vizitkovú fotografiu[2] patentovať. Obrovská popularita týchto fotiek na vizitkách neviedla len k tomu, že sa začali darúvať samotné fotografie, ale začali sa tiež zbierať portréty známych osobností. Avšak skutočne populárne sa tieto fotografie stali až vtedy, keď ich začali využívať európske kráľovské dvory. Disdérova sláva sa zvýšila najmä potom, čo sa Napoleon III. v roku 1859 ako veliteľ svojho vojska nechal v jeho ateliéri portrétovať.

Paríž zachvátila vlna vizitkových portrétov a neskôr sa rozšírila do celej Európy a Ameriky. Fotografický portrét prestal byť niečím ojedinelým. Stal sa prístupný všetkým spoločenským vrstvám. Fotografia sa stala masovým médiom. Londýnske *The Photographic News* v roku 1861 napísali: „Fotografický portrét je najlepší prostriedok výtvarného umenia pre milióny, ktorý ľudský duch doteraz vytvoril." Táto demokratizácia fotografie sa prejavila aj vo veľkom počte fotografov a hovorilo sa aj o „epidémii fotografie". (Hlaváč, 1987, s. 106)

FOTOGRAFIA A TLAČ

Spočiatku k zadávateľom a kupcom fotografií alebo fotografických reportáží málokedy patrili časopisy a noviny tej doby. Správy sa vďaka telegrafu šírili rýchlo, ale zverejňovanie fotografií bolo veľmi nákladné. Väčšinou boli preto prevedené do drevorytín[3] alebo litografií,[4] tým ale mnohonásobne strá-

---

[2] Vizitková fotografia – nazývaná aj kabinetka. Fotografie s rozmermi 6 x 9 cm, nalepené na kartón s rozmerom 6,5 x 10,5 cm. Na snímanie sa používal fotoaparát s viacerými objektívmi (najčastejšie so štyrmi) a s posuvnou kazetou pre negatívne dosky. Negatív a kontaktná kópia sa spracovali vcelku. Po usušení sa pozitív rozstrihal na jednotlivé fotografie.

[3] Drevorytina (xylografia) – z dreva je vytvorený štočok alebo tlačová matrica. Do plochy priečneho rezu drevenej dosky sa kresba vyrýva rydlami, po odtlačení je vyrytá kresba biela, ostatné plochy sa tlačia tmavo.

[4] Kameňotlač (litografia) – ako tlačová forma sa používa litografický kameň. Na jeho povrch sa nanáša kresba mastnou litografickou kriedou a potom sa celá plocha kameňa navlhčí vodou, povrch kameňa je

cali na svojej dôveryhodnosti. Dopyt po aktuálnom obrazovom spravodajstve prišiel až s vynálezom a vylepšením poltónovej metódy reprodukcie. Pre tlač a knihy boli obrazy veľmi žiadané, ale technika, pri ktorej boli drevené dosky alebo litografické kamene scitlivené pre reprodukciu fotiek, nemohla pokryť narastajúcu masovú produkciu. Úloha podávať správy, informovať prostredníctvom obrazov a priblížiť ich obsah veľkému počtu čitateľov, kládla nové požiadavky na tlačové techniky.

„V oblasti tlačových techník zohrali významnú úlohu českí vynálezcovia. Prelomový význam v celosvetovom meradle mal pre reprodukciu fotografie vynález svetlotlače Jakuba Husníka v roku 1868." (Wittlich, 2012, s. 34)[5] Svetlotlačové reprodukcie si zachovali poltóny, ale nemohli byť urobené spoločne so sadzbou. Tlačili sa zvlášť na špeciálny papier, ktorý sa vkladal do kníh a časopisov ako príloha.

Problém rozloženia jednotlivých rastrových bodov fotografickej predlohy do stupňov sivej vyriešil až Karel Klíč v roku 1879 vynálezom tlače z hĺbky. So svetlotlačou Husníka a Klíčovým vynálezom hĺbkotlače[6] bolo dosiahnuté kvalitné tlačiarenské reprodukovanie fotografie. K masovému šíreniu fotografie v tlači došlo v roku 1881 s vynálezom autotypie[7] Jiřího Meisenbacha. Ako prvému sa mu podarilo prispôsobiť poltóny potrebám tlače a fotografie sa tak mohli tlačiť spolu so sadzbou. S touto reprodukčnou technikou boli možnosti multiplikácie fotografie takmer bez hraníc. Autotypia sa stala základom pre reprodukciu fotografie.

Začiatkom 20. storočia doplnil hlavné reprodukčné techniky ofset,[8] ktorý prešiel postupne vylepšeniami a umožňoval spracovávať menej kvalitný papier. Kvalitná tlač fotografie však bola dosiahnutá až v druhej polovici 20.

---

bez reliéfu, tlačová farba nanášaná valcom po celej ploche sa zachytáva len na miestach mastnej kresby (na mokrej ploche nepriľne). Kameňotlač produkuje neostré obrazy s často prerušovanými čiarami v matných mäkkých farbách.

5 Svetlotlač – mechanický proces spočíval v tom, že na hrubú sklenenú dosku je nanesená citlivá želatína, ktorá po osvite a vymytí slúži ako štočok.

6 Hĺbkotlač – prehĺbené miesta boli vytvorené chemickou cestou a predstavujú súhrn bodov s väčšou alebo menšou hĺbkou, čím sa dosahuje prechod od svetlejších k tmavším miestam. Pri hĺbkotlači sa farebné miesta pod silným zväčšením javia ako zložené z malých štvorčekov ohraničených bielymi čiarami.

7 Autotypia – fotoreprodukčný spôsob tlače z výšky, ktorým sa poltónový obraz predlohy rozloží autotypickou sieťkou na body rôznej veľkosti a hustoty, potom sa fotochemickým spôsobom vytvorí štočok z ktorého vznikne obraz.

8 Ofset – technický zdokonalená kameňotlač. Tlačová forma je vyrobená z tenkého kovu, na ktorom sú tlačené aj netlačené prvky v tej istej rovine bez reliéfu. Mastné a preparované prvky prijímajú pri navaľovaní farbu a odpudzujú vodu, netlačené prvky príjmajú vodu a odpudzujú farbu. Farba sa z tejto tlačovej formy prenáša najprv na gumený valec a z neho na papier.

storočia. Do tej doby sa nepoužíval s veľkým úspechom na tlač fotografií, pretože jeho kvalita bola menšia než pri ostatných tlačiarenských technikách. V súčasnosti sa využíva ofset aj digitálna tlač.

V médiách našla fotografia najväčšie uplatnenie v ilustrovaných časopisoch. Fotografia sa v tlači objavila až v roku 1904 v *London Daily Mirror*. Bol to prvý denník, ktorý používal výlučne fotografie. Obdobie druhej polovice 20. rokov a 30. roky boli zásadné pre vznik moderného ilustrovaného týždenníka. Fotografia prestáva byť len doplnkom textu. Čitateľ sa čoraz častejšie dozvedal o aktuálnych udalostiach prostredníctvom obrazu než čítaním textových správ. K významným obrazovým časopisom tej doby patrili v Nemecku *Berliner Illustrirte Zeitung*, vo Francúzsku *L'Illustration* a v Amerike *Life*. Pre rozvoj fotografie ako masového média poskytli príležitosť aj ďalšie americké časopisy *Harper's Bazaar* alebo *National Geographic Magazine*.

Po druhej svetovej vojne sa prebudil neočakávaný, ale rýchlo stúpajúci záujem o kultúru, spôsob života, životný štýl a pod. Ochota ku komunikácii sa odrážala tiež vo fotografii. Priaznivým podmienkam tohto novovznikajúceho záujmu o ľudí dopomohlo v 50. rokoch 20. storočia zavedenie hĺbkotlače, znamenajúce pre časopisy skutočný rozmach. To urobilo z fotografie ešte rozšírenejšie a populárnejšie médium. Vzhľadom na rozmanitosť a možnosti z toho vyplývajúce si musela fotografia nájsť svoju vlastnú cestu. Fotografi sa začali špecializovať na určité témy. Boli to predovšetkým fotografi agentúry Magnum, ktorí zmenili podobu novinárskej fotografie. V popredí reportáže už nebol efekt senzácie, ale osobný zámer ako myšlienka fotografie otvárajúca psychologicko-filozofický a zároveň ľudský rozmer.

Prvým slovenským ilustrovaným časopisom bol dvojtýždenník *Svet*. Vychádzal len v roku 1920. O rok neskôr, v roku 1921, začal vychádzať *Slovenský svet*; bol

> „... jeden z prvých slovenských ilustrovaných časopisov, ktorý mal na svoje časy veľmi dobrú i techniku tlače (hĺbkotlač) i grafickú úpravu... Popri snímkach ‚umeleckého' typu – s obvyklými témami portrétu, zátišia, krajiny a žánrových scén – prevažná väčšina sa niesla smerom k ‚riport-fotografii', ako znel vtedajší termín pre dnešnú reportáž." (Hlaváč, 1989, s. 125)

V tom istom roku začal vychádzať aj mesačník *Krásy Slovenska* a v roku 1926 v Bratislave ilustrovaný spoločenský a rodinný týždenník *Nový svet*, ktorý sa stal vedúcim obrázkovým časopisom na Slovensku.

DIGITÁLNA FOTOGRAFIA, SKUTOČNÉ MASOVÉ MÉDIUM

Po prvýkrát v histórii ľudstva možno takmer donekonečna rozmnožovať a šíriť fotografie, texty, zvuky či videá. Takisto sa k nim dá opäť pristupovať, modifikovať ich a vytvárať nové, a to všetko pomocou rovnakých zariadení. V priebehu posledných desaťročí sa výrazne zmenila intenzita distribúcie obrazov. Zatiaľ čo v polovici 20. storočia boli obrazy šírené prostredníctvom tlačených médií, televízie či kina, dnes sa dvoma kľúčovými prostriedkami na šírenie a prijímanie obrazov stali satelit a internet. To znamená, že v 21. storočí sa fotografia šíri globálne, jednoducho a takmer okamžite, čo bolo ešte v 80. rokoch 20. storočia celkom nepredstaviteľné.

Už od počiatku internetu bolo zrejmé, že tlačené médiá – knihy, časopisy, noviny – sa začnú objavovať aj v digitálnej forme. Keď spoločnosť Apple v roku 2010 uviedla na trh iPad, predaj tabletov zaznamenal obrovský nárast, čo vyvolalo nádej, že tieto zariadenia by sa mohli stať náhradou klasických novín. Vo februári 2011 spustil Rupert Murdoch prvé noviny na svete, ktoré boli dostupné výhradne na iPade bez tlačenej verzie, *The Daily*. Naznačila sa tak vízia, ako by mohol vyzerať svet novín a časopisov bez použitia papiera (v decembri 2012 bol projekt ukončený pre stratovosť).

Fotografia je jedinečný nástroj, ako zachovať nezabudnuteľné okamihy života. Je tiež výborným umeleckým nástrojom. Nie nadarmo sa fotografovanie nazýva „maľovanie svetlom“. Svetlo je tým elementom, ktorý určuje, ako bude fotografia vyzerať. V poslednom desaťročí sa fotografovanie veľmi rozšírilo i medzi ľudí, ktorí sa predtým o fotografiu nezaujímali. Môže za to nástup digitálnej fotografie. Už nie je potrebné premieňať svoju kúpeľňu na tmavú komoru, svoje fotografie dlho vyvolávať a experimentovať a na konci tohto pracného procesu zistiť, že fotografia je zlá. Digitálna fotografia umožňuje pozrieť si výsledok svojho fotografického snaženia na displeji fotoaparátu či mobilného telefónu ihneď a okamžite tak zistiť, ako fotografia vyzerá. Výhody digitálnej fotografie a najmä jej nulová ekonomická nákladnosť na zhotovenie snímky často spôsobujú, že ľudia bezmyšlienkovito „cvakajú“ jednu fotografiu za druhou bez toho, aby sa akokoľvek zamysleli nad kompozíciou či aspoň nad technickou kvalitou. Často sa uspokoja s výsledkom, ktorý by v ére analógovej fotografie putoval rovno do odpadkového koša.

Digitálne technológie, mobilné telefóny nám umožnili, že dennodenne každý z nás fotografuje a zverejňuje svoje „obrázky“. To, samozrejme, nepovažujeme za umenie, ale fotografia tu určite predstavuje masové médium šíriace sa globálnou sieťou, ktorá je zahlcovaná denne tisíckami fotografií.

Fotografia bola s príchodom digitálnych technológií vystavená veľkým zmenám. Za celú dobu svojej existencie prešla v súvislosti s digitalizáciou najväčšou transformáciou. Došlo k relativizácii základných charakteristík tohto tradičného obrazového média. Postavenie a šírenie fotografie enormne zvýšila jej digitalizácia, ktorá však navodila začiatok procesu zahlcovania vizuálnym smogom globálnej siete. Relatívne lacná digitálna technika umožnila ľuďom nielen konzumovať vizuálne produkty, ale tiež ich tvoriť. Fotografie dnes máme v mnohých formátoch a môžeme ich jednoducho upravovať tak, aby boli ešte pôsobivejšie. Môžeme ich okamžite umiestniť na web alebo ich distribuovať lokálne či globálne. Digitalizácia je neustále sa rozvíjajúcim technologickým postupom, ktorý prináša nové možnosti v oblasti médií.

FOTOGRAFIA AKO UMENIE

Fotografia ako masovokomunikačný prostriedok tvorí paralelu dejinám umenia v mnohých aspektoch. Umelecko-fotografické hnutie, Straight Photography, Nová vecnosť, módna fotografia, avantgarda, fotomontáž, surrealizmus, ale aj moderná fotožurnalistika, fotografia Haute Couture, neskôr vplyv abstrakcie, pop-art, happening a akčné umenie, to všetko boli obdobia v histórii fotografie, ktoré zasahovali do umeleckej tvorby ako svojbytné médium s vlastnou estetikou a mnoho autorov z iných umeleckých disciplín ju využívalo na svoje umelecké vyjadrenie.

So šíriacim sa umelecko-fotografickým hnutím na prelome storočia znova ožil spor, ktorý existoval od vynájdenia fotografie. Bola to otázka jej umeleckej vážnosti a všeobecnej pozície v kontexte umenia. Konečné utváranie umeleckej fotografie sa začalo okolo roku 1890 najprv vo Viedni, Hamburgu a takmer súčasne v Anglicku. Tvorcovia sa pokúšali pomocou snímok z voľnej prírody dištancovať sa od ateliérovej fotografie a retuše a snažili sa o prirodzenosť a osobitosť prejavu. V tej dobe vznikla viac ako stovka rôznych techník (napr. gumotlač, bromolejotlač, platinotlač).

> „V dejinách výtvarného umenia nájdeme obdobia, keď sa maliarstvo inšpirovalo fotografiou, filmom... Náhodne zachytené momentky novými fotoaparátmi podnietili niektorých umelcov v období impresionizmu, aby prehodnotili obrazovú kompozíciu (napr. Degas). Tento významný prínos pre impresionistické maliarstvo mala fotografia, ktorá poslúžila umelcom v zachytení reality objektívnym spôsobom... Rozvoj fotografie pomáhal umelcom pri skúmaní a experimentovaní. Maliari boli vďaka fotografii schopní zachytiť pohyb postáv." (Hutník, 2011, s. 8)

S príchodom obrázkových časopisov, popularity kina a vznikajúceho kultu filmových hviezd vznikol nový druh fotografie, ktorá smerovala k záujmu konzumentov tohto nového masového média. Na začiatku 20. rokov 20. storočia prekvitalo odvetvie fotografovania módy a reklamy, ktoré ako prvé dôsledne spájalo umelecké a komerčné aspekty. Bolo to aj obdobie experimentov, preskúmavania, do akej miery je vizuálne stvárnenie fotografov vhodné pre masy. Edward J. Steichen robil pre magazín *Vanity Fair* portréty slávnych osobností a pre *Vogue* fotografie módy. Tieto dva časopisy dominovali svetu módy i *high society* od začiatku storočia do druhej svetovej vojny. Do niektorých svojich prác zakomponoval progresívne tvorivé ideály najvýznamnejších umeleckých hnutí tej doby, napríklad dynamické tvary secesie a geometrické konštrukcie kubistov. Pre *Vogue* fotografoval aj Cecil Beaton a vypracoval si veľmi rýchlo svoj vlastný rukopis (používanie zrkadiel, dvojexpozícia, montáž), do ktorého komponoval gýč ako prostriedok štýlu.

> „Beatonove fotografie, ktoré ihneď prezradia vplyv Mana Raya a Francisa Bruguièra, boli nepokojné, preplnené, mimoriadne rozmanité, plné nepravidelností a pritom obsahovali dostatok vizuálnych odkazov na surrealizmus, aby im to zaistilo punc umeleckej seriózności." (Mulligan – Wooters, 2010, s. 552)

Popularizácia tlačových médií a neustále stúpajúce množstvo módnych časopisov viedlo neodvratne k sprístupneniu módy širším spoločenským vrstvám. Vytvorili sa ideálne podmienky nielen pre módnu fotografiu, ale tiež pre reklamnú oblasť, ktorá začala toto médium takisto využívať. Reklamné agentúry a stále viac aj časopisy o bývaní posilňovali dopyt po originálnych a atraktívnych fotografiách. Došlo tiež k rýchlemu prechodu na farebnú fotografiu, ktorá zvyšovala záujem o časopisy, a tým aj jej masový prienik na trh.

V priebehu 60. rokov minulého storočia stratila fotografia svoj výlučný význam pre dokumentovanie udalostí, pretože sa stále viac presadzovali iné formy (systémy) vizuálneho záznamu a prenosu obrazu. Technickým a komerčným vývojom došlo k stále väčšiemu banalizovaniu tohto média. V tomto procese to boli práve umelci, ktorí jej dodali nové podnety a umožnili prevziať jej estetiku. Fotografia v tomto období zažila zásadné funkčné zmeny bezprostredne spojené s pop-artom a novou formou realizmu v maliarstve. Svoj skutočný rozmer našiel pop-art až vďaka sieťotlači fotografie, ktorá sa uplatnila v masovej obrazovej produkcii. Pre všetkých umelcov pop-artu bolo spoločné použitie fotografického obrazu, ktorý však realizovali v inom priestore, čase a súvislostiach, pričom využívali jedinečnosť možností reprodukcie a množenia.

ZÁVER

Žijeme v dobe obrazov. Fotografie, obrazy z filmov a televízie, internetu a digitálnych médií si vyžadujú našu pozornosť. Chcú nás zvádzať, manipulovať, vzrušovať. Okrem toho nás informujú. V súvislosti s diskusiou, čo je vlastne na fotografii umelecké, sa pozvoľna presadil názor, že fotografia sa tvorí podľa svojich vlastných princípov. Tento postoj je viac-menej nesporný. To však neznamená, že by sa fotografia nemohla využívať i v iných formách umenia.

> „Fotografia vzdorovala tradičnej klasifikácii umenia a remesiel práve svojou modernosťou. Vizuálna kultúra vzniká pri stretnutí moderného a všedného života a fotografia je klasickým príkladom tohto procesu. Vynálezom fotografie vrcholia celé desaťročia experimentov s vizuálnymi médiami a pokusy nájsť rýchlejší a presnejší prostriedok zobrazovania, než ponúkali tradičné vizuálne umenia." (Mirzoeff, 1999, s. 63)

Umelecké vyjadrenie fotografie objavom nových interpretačných možností obohatilo výrazový systém všetkých disciplín vizuálnej tvorby. Fotografia si konštituovala svojský druh fotografického obrazu ako masovej komunikácie, konzumnej kultúry a stala sa produktom médií. Fotografia zostarla a súčasne je aktuálnejšia než kedykoľvek predtým.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV

Hlaváč, Ľudovít: Dejiny fotografie. Martin: Osveta 1987.
Hlaváč, Ľudovít: Dejiny slovenskej fotografie. Martin: Osveta 1989.
Hutník, Slavomír: Dejiny fotografie v kontexte s filmovým obrazom. Dizertačná práca. Bratislava: FTF VŠMU 2011.
Lábová, Alena – Láb, Filip: Somrak fotožurnalismu? Manipulace fotografií v digitální éře. Praha: Karolinum 2009.
Mirzoeff, Nicholas: An Introduction to Visual Culture. New York – London: Routledge 1999.
Mulligan, Therese – Wooters, David: A History of Photography: From 1839 to the Present. Köln: Taschen 2010.
Wittlich, Filip: Fotografie – přímý svědek?! Fotografický obraz a jeho význam pro historické poznání. Praha: NLN – Univerzita Karlova 2011.

Photography as a Media Product

Abstract

Photography has become an interpretative communication and visual means available to the whole society. As the mass composition, it forms a parallel with the history of art in many aspects. Art-Photography Movement, New Objectivity, fashion photography, surrealism and modern photojournalism, later the impact of abstraction, pop art and digital photography were periods in history that interfered with the artistic production of photography as an independent medium with its own aesthetics. The study analyses the picture from its artistic point of view in the context of mass media. A photography has the ability to faithfully reproduce reality and its expression is the discovery of new interpretive possibilities that enrich the expressive system of all disciplines of visual art.

Keywords

history of photography – digitization – photography – mass media – art

Slavomír Hutník po ukončení doktorandského štúdia na Filmovej a televíznej fakulte VŠMU v Bratislave v odbore kameramanská tvorba a fotografia (dizertačná práca *Dejiny fotografie v kontexte s filmovým obrazom*, 2011) pokračuje ako externý doktorand na Katedre žurnalistiky Filozofickej fakulty Katolíckej univerzity v Ružomberku. Venuje sa dejinám fotografie, teórii televízneho a filmového obrazu, jeho dizertačná práca je zameraná na dejiny slovenskej fotožurnalistiky. Je členom Zväzu slovenských fotografov a pracuje ako kameraman v hranej aj nehranej televíznej tvorbe pre RTVS, TV Markíza a TV JOJ.

Mgr. art. Slavomír Hutník, ArtD.

Katedra žurnalistiky
Katolícka univerzita v Ružomberku
Filozofická fakulta
Hrabovská cesta 18
034 01 Ružomberok
Slovenská republika

slavohutnik@gmail.com